ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆԸ

Մեր խմբագրությանը դիմեց Գերմանիայից ժամանած վրացական վտարանդի Ն. Ն. Մագլակելիձեն, խնդրելով հրապարակել իր հետևյալ հայտարարությունը.

Ես, ավելի քան երեսուն տարի հանցավոր կապ հաստատելով իմ հայրենիքի ամենաոխերիմ թշնամիների՝ ամերիկյան, անգլիական և հիտլերյան հետախուզությունների գործակալներ Ժորդանիայի, Գեգեչկորիի, Ջիխնկելիի և ուրիշների հետ, ակտիվորեն պայքարել եմ Վրաստանը Սովետական Միությունից անջատելու համար։

Վրաստանում մենշևիկյան կառավարության գոյության շրջանում ես եղել եմ գլխավոր նահանգապետ Թբիլիսիում, ապա Աբխազիայում։ ՍՍՌՄ-ից փախչելուց հետո ես գլխավորում էի վրացական վտարանդիների ֆաշիստական կազմակերպությունները, իսկ համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ժամանակ ակտիվ գործակցում էի հիտլերյան հրամանատարության հետ, որը 1944 թվականին ինձ պարգևատրեց բարձրագույն շքանշաններով և տվեց գեներալի զինվորական կոչում։

Խորապես ըմբռնելով, թե որքան լուրջ է իմ հանցանքը Սովետական պետության հանդեպ, ես այնուամենայնիվ որոշեցի միջնորդել Գերմանական Դեմոկրատական Ռեսպուբլիկայում Սովետական դեսպանության առջև, որ ինձ թույլատրվի հայրենիք վերադառնալ։ Այդ միջնորդությունը հարգվեց և այդ կապակցությամբ ես անհրաժեշտ եմ գտնում հայտարարել, որ կատարելապես խզել եմ իմ կապերը արտասահմանի բոլոր հակասովետական կազմակերպություններից։

Երկար տարիների ընթացքում, մանավանդ արտասահման փախչելուց հետո, ես գտնվում էի Ժորդանիայի, Ռամիշվիլու, Գեգեչկորիի ազդեցության տակ և անկեղծորեն հավատում էի, թե նրանք հասարակական այնպիսի գործիչներ են, որոնք Սովետական Միության դեմ պայքար են մղում, ելնելով իրենց քաղաքական համոզմունքներից։

Սակայն իրականությունը դաժանորեն խաբեց ինձ։

Երկար ժամանակ արտասահմանում իմ գտնվելը, անձնական ծանոթությունը և համագործակցությունը վրացական ու վտարանդիական՝ այլ խմբերի պարագլուխների հետ ինձ համոզեցին, որ նրանց այսպես կոչված ամբողջ պայքարը երբեք քաղաքական բնույթ չի կրել և ներկայումս էլ չի կրում։

Ժորդանիան, Ռամիշվիլին, Գեգեչկորին և նրանց նմանները դեպի ՍՍՌՄ-ը իրենց կատաղի ատելության հետևանքով, Վրաստանում իշխանությունը զավթելու ցնորամիտ, փառասիրական պլաններն իրականացնելու նպատակով Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական ռևոլյուցիայից հետո իսկույն բռնեցին իրենց ժողովրդի դեմ պայքարելու հանցավոր ուղին։ Այդ պայքարում նրանք չէին խորշում ամենակեղտոտ միջոցներից, ներառյալ կոպիտ զրպարտությունը և ակտիվ համագործակցությունը իմպերիալիստական պետությունների հետախուզությունների հետ։

Դեռ 1939 թվականին Ժորդանիան ու Գեգեչկորին սերտ կապ հաստատեցին հիտլերյան Գերմանիայի հետախուզական օրգանների հետ և պարտավորվեցին նրանց ղեկավարությամբ քայքայիչ աշխատանք կատարել ՍՍՌՄ-ի դեմ։

Սովետական Միության վրա հիտլերյան Գերմանիայի հարձակման պահից մինչև նրա պարտությունը պատերազմի հանցագործ վրացական վտարանդիները ակտիվ քայքայիչ աշխատանք էին կատարում ՍՍՌՄ-ի ու նրա դաշնակից երկրների դեմ։ Այդ քայքայիչ աշխատանքին ակտիվ մասնակցում էին, մասնավորապես, անձամբ ինձ հայտնի՝ պատերազմի հանցագործներ Միխայիլ Կեդիան, Գրիգոլ Ալշիբայան և նրա որդի Միխայիլ Ալշիբայան, Ալեքսանդր Ցոմայան և Գիվի Գաբլիանին։ Դրանցից մի քանիսը գեստապոյի և գերմանական հրամանատարության առաջադրանքով խաբեբայությամբ, բռնությամբ և սպառնալիքներով հիտլերյան ծառայության համար հավաքագրում էին վրացական ազգության պատկանող սովետական քաղաքացի ռազմագերիներին։

Վրացական մենշևիկների այսպես կոչված արտասահմանյան բյուրոն համաշխարհային երկրորդ պատերազմի տարիներին ՍՍՌՄ-ի դեմ լրտեսական և քայքայիչ այլ աշխատանք էր կատարում այն երկրների տերիտորիայից, որոնք անմիջականորեն չէին մասնակցում պատերազմին։ Օրինակ, Ստամբուլում արտասահմանյան բյուրոյի ներկայացուցիչ ոմն Սանդրո Մենագարին (նույնը Մենագարիշվիլին) Թյուրքիայի տերիտորիայից հիտլերյան լրտեսներ և դիվերսանտներ էր ուղարկում Սովետական Անդրկովկաս։ Գողություններով և հիտլերյան ողորմություններով հարստացած այդ արկածախնդրին ներկայումս էլ պահում են անգլիական ու թյուրքական հետախուզությունները և նա շարունակում է իր կեղտոտ աշխատանքը նրանց առաջադրանքներով։

Վրացական վտարանդիության պարագլուխները հիտլերյան Գերմանիայի օկուպացման տակ գտնված երկրների տերիտորիայում մասնակցում էին դիմադրության շարժման ճնշմանը։ Այսպես, օրինակ, վրացական «նացիոնալ-դեմոկրատ» Շ. Օդիշարիան, որը պատերազմից առաջ Ֆրանսիայում զբաղված էր վտարանդիներին լրտեսելով, գերմանացիների Փարիզ մտնելուց հետո Ժորդանիայի գիտությամբ գլխավորեց վրացական վտարանդիներից կազմված տեռորիստական բանդան։ Այդ բանդան հիտլերյան օկուպանտների առաջադրանքներով վայրագ դատաստան էր տեսնում ֆրանսիական հայրենասերների նկատմամբ։

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը չարդարացրեց վրացական վտարանդիության պարագլուխների հույսերը։ Հիտլերյան Գերմանիան խորտակիչ պարտություն կրեց, գերմանական զենքի օգնությամբ Վրաստանում իշխանությունը զավթելու պլանները տապալվեցին։ Այդ հանգամանքը նպաստեց վրացական վտարանդիության հետագա քայքայմանը և նրա ղեկավար մասի բարոյական անկմանը, վտարանդիություն, որն այժմ ծառայության է մտել ամերիկյան ու անգլիական հետախուզությունների մոտ։

ՍՍՌՄ-ի նկատմամբ ԱՄՆ-ի և Անգլիայի իմպերիալիստական շրջանների նյութած թշնամական պլաններին համապատասխան, այդ երկրների հետախուզիչ օրգանները քայքայիչ աշխատանք էին կատարում Սովետական Միության դեմ դեռ համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքում։ Պատերազմն ավարտվելուց հետո նրանք ամենուրեք ուժեղացրին այդ աշխատանքը և նրա մեջ ներգրավեցին, մասնավորապես, կովկասյան ազգերին պատկանող վտարանդիներից կազմված հիտլերյան գործակալությունը։

Հակասովետական վտարանդիական բոլոր խմբերը միավորելու և նրանց ՍՍՌՄ-ի ու ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների դեմ քայքայիչ աշխատանքում օգտագործելու նպատակով, ԱՄՆ-ում ստեղծվեց այսպես կոչված Ռուսաստանի ժողովուրդների ազատագրման ամերիկյան կոմիտե, որը հետագայում վերանվանվեց «Բոլշևիզմից ազատագրելու ամերիկյան կոմիտե»։ Նոր պատերազմի ամերիկյան հրձիգները փորձում են այդ կոմիտեի միջոցով իրենց հանցագործ գործունեության մեջ ներգրավել այսպես կոչված վերաբնակ անձանց՝ Սովետական Միության այն քաղաքացիներին, որոնց հայրենադարձությունը խափանվում է զրպարտիչ պրոպագանդայի, շանտաժի, սպառնալիքների և ուղղակի բռնության միջոցով։

Այն կոնկրետ նպատակներն ու խնդիրները, որ ամերիկյան իմպերիալիստները դնում են իրենց հետախուզիչ օրգանների առջև և, մասնավորապես, վրացական ու հայկական վտարանդիությանն օգտագործելու ասպարեզում, բնութագրվում են հետևյալ փաստերով. 1949 թ. հուլիսին ինձ դիմեցին Իտալիայում ԱՄՆ-ի զինվորական կցորդի ապարատի աշխատակիցներ՝ գնդապետ Բանչեն և մայոր Ֆարրիսը։ Հորդորելով ինձ մտնել հետախուզիչ ցանցի մեջ, նրանք հայտարարեցին՝ «զինված ներխուժումը, առանց հետախուզական նախապատրաստության, գրոշ չարժե։ Մենք ուզում ենք կազմակերպել իսկական հետախուզական ծառայություն ամբողջ սովետա-թյուրքական և սովետա-իրանական սահմանի երկարությամբ։ Այդ խնդիրն իրականացնելու համար մեզ հարկավոր են, գլխավորապես, վրացիներ և հայեր։ Մեզ անհրաժեշտ է հավաքել հետախուզական լիակատար ինֆորմացիա Անդրկովկասի մասին և այնտեղ կազմակերպել սաբոտաժ ու դիվերսիաներ...»։

1952 թվականի նոյեմբերին դաշնակների պարագլուխ Նավասարդյանը և նրա մերձավորագույն օգնական՝ հայտնի բանդիտ Դրո Կանայանը, որոնք վտարանդիների մեջ հայտնի են իրենց ցեղակիցների սպանություններով և կողոպուտներով, բազմիցս հանդիպելով ինձ Մյունխենի «Ռեգինա» հյուրանոցում, ասում էին, թե իրենք ամերիկյան հետախուզությունից խոշոր գումարներ են ստանում Իրանում, Թյուրքիայում և Մերձավոր ու Միջին Արևելքի մյուս երկրներում լրտեսական ու տեռորիստական խմբեր կազմակերպելու համար, նրանց Սովետական Միություն ուղարկելու նպատակով։

Երբ ես մի անգամ դիտողություն արեցի, թե վերոհիշյալ երկրների կառավարությունները կարող են արգելքներ հարուցել իրենց տերիտորիաներում այդպիսի խմբերի կազմակերպման դեմ, Կանայանը ցինիկաբար հայտարարեց՝ «Ամերիկացիները այդպիսի գործերի համար փող չեն խնայում, իսկ փողով կարելի է գնել ամեն ինչ, այդ թվում նաև կառավարություն։ Բացի այդ, մենք դեռ հետ չենք սովորել մաուզեր գործածելուց և հատկապես խոսք չհասկացողների նկատմամբ կարող ենք գործադրել այդ զենքը, որը անձամբ ինձ երբեք չի դավաճանել»։

Դեռ այդ հանդիպումից առաջ վտարանդի Մագոման ինձ պատմել էր, որ ամերիկացիների առաջադրանքով Կանայանը Բեյրութում կազմակերպել է դաշնակների հատուկ հետախուզիչ կենտրոն և այդ կենտրոնի ղեկավարությունը հանձնարարվել է Լիբանանում ԱՄՆ-ի դիվանագիտական աշխատող Արչիբալդ Ռուզվելտին։

Հետպատերազմյան տարիներին նույնպիսի գործունեությամբ էր զբաղվում անգլիական հետախուզությունը։ Այդ ես իմացա Գեգեչկորիից, որը Արևմտյան Բեռլինում 1953 թվականի հուլիսին զրույց ունենալով ինձ հետ, ասաց, որ պատերազմից հետո անգլիական հետախուզական ծառայության ցուցումով, վրացական մենշևիկների պարագլուխները ակտիվ մասնակցել են հակասովետական գործունեությունն ուժեղացնելու նպատակով կիրառված մի շարք միջոցառումների։ Այսպես, դեռ 1947 թվականին, ասաց նա, Իրան էր ուղարկվել Խոմերիկի Վիկտորը, որն այնտեղ անգլիական հետախուզիչ Սորելների ղեկավարությամբ, զբաղվում էր ՍՍՌՄ գործակալներ ուղարկելու գործի կազմակերպմամբ և այլ քայքայիչ աշխատանքով։

Հենց այդ ժամանակ էլ Գեգեչկորին ինձ պատմեց, որ 1948 թվականին Ժորդանիան, անգլիական հետախուզության առաջադրանքով, հավաքագրել և լրտեսության համար Թյուրքիայի վրայով Սովետական Միություն է ուղարկել վրացական վտարանդիներ Պոլիկարպ Ռուխաձեին և Կոնստանտին Մգելաձեին, որոնց անգլիացիները տվել են հատուկ հարցաթերթ՝ իրենց համար հարկավոր հետախուզական տեղեկություններ հավաքելու համար։ Գեգեչկորիի ասելով, Ժորդանիան լավ փող է վաստակել Ռուխաձեին և Մգելաձեին հավաքագրելու համար, սակայն շուտով անգլիական հետախուզությունը ափսոսաց այդ կեղտոտ գործի վրա ծախսված միջոցների համար. երկու լրտեսներն էլ սպանվեցին սովետական սահմանն անցնելու հենց առաջին փորձը կատարելիս։

1951 թվականի հուլիսին, Եվրոպայի երկրներում հակասովետական գործունեությունն ակտիվացնելու համար, ԱՄՆ-ից եկավ «Ամերիկյան կոմիտեի» դելեգացիան։ Դելեգացիայի անդամ Դոն-Լևինը, որը գործում էր Փարիզում, մի քանի միլիոն ֆրանկ տրամադրեց վրացական վտարանդիության «ղեկավարներին» և նրանցից պահանջեց միավորել վրացական վտարանդիներին, որպես միասնական հակասովետական կազմակերպություն՝ «Վրացական ազգային խորհուրդ» անունով։ Հենց այդ ժամանակ էլ «Ամերիկյան կոմիտեն» Մյունխենում բացեց իր բաժանմունքը՝ «Ազատագրություն» ռադիոկայանով և այնտեղ հիմնեց «ՍՍՌՄ-ի պատմության ու կուլտուրայի ուսումնասիրման ինստիտուտ», որը զբաղվում է ՍՍՌՄ-ի վերաբերյալ լրտեսական տեղեկություններ հավաքելով ու մշակելով, ինչպես նաև հակասովետական պրոպագանդայի համար կեղծ փաստաթղթեր ու զրպարտիչ նյութեր պատրաստելով։

Դժվար չէ կռահել Եվրոպայի այդ ամերիկյան «հիմնարկների» նպատակները, խնդիրները և գործունեության բնույթը, եթե վերհիշենք, որ Մյունխենից վրացերեն լեզվով տրվող հակասովետական ռադիոհաղորդումների, սկիզբը դրեց ԱՄՆ-ի այն ժամանակվա պետական քարտուղար Աչեսոնը, իսկ նրանից հետո այդ կեղտոտ գործը գլխավորեցին ամերիկյան հետախուզական ծառայության աշխատակիցներ Ալեքսանդերը, Կեյսը, Վիլյամսը և ուրիշներ։

ԱՄՆ-ում ապրող վրացական վտարանդիների թվից պատերազմի հանցագործներ և գեստապոյի նախկին աշխատակիցներ Գիվի Գաբլիանին, Ա. Ցոմայային, Ս. Կարխաշվիլուն և ուրիշ շատերին նույնպես պահում են ամերիկյան հետախուզիչ օրգանները և նրանք կատարում են վերջիններիս առաջադրանքները։ Արևմտյան Գերմանիայում ԱՄՆ-ի «Սի-Այ-Սի» հետախուզիչ օրգանում ծառայում է Միխայիլ Ալշիբայան։ Մյունխենում ամերիկյան վերոհիշյալ «Ազատագրություն» ռադիոկայանում աշխատում են մենշևիկների կողմից այնտեղ ուղարկված վրացական վտարանդիներ Արսենիձեն, Ն. Իմնաիշվիլին, Ուրատաձեն, Ինասարիձեն և Կուշուխիձեն։

Կարելի է բերել ԱՄՆ-ի և Անգլիայի հետախուզությունների կողմից կովկասյան վտարանդիների օգտագործման շատ փաստեր։ Սակայն այստեղ բերվածից էլ պարզ է, որ վտարանդիական հակասովետական խմբերը արդեն վաղուց դարձել են այդ հետախուզությունների կցորդներ։ Վտարանդիական հակասովետական կազմակերպությունների աշխատանքը, ինչ լոզունգով էլ կատարվի այն, ամբողջովին ենթարկվում է ԱՄՆ-ի իմպերիալիստների կողմից ՍՍՌՄ-ի և ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների դեմ ուղղված քայքայիչ միջոցառումների պլաններին։

Զազրելի և անհեռանկար է վտարանդիական հակասովետական խմբերի պարագլուխների պրակտիկ գործունեությունը, որոնց պահում են իմպերիալիստական հետախուզությունները։ Ամերիկյան և անգլիական ողորմություններով ապրող և իրենց «քաղաքագետներ» երևակայող այդ ճղճղաններից ոմանք չեն նկատում, թե որքան ողորմելի ու ծիծաղելի են իրենք՝ Սովետական Միությանը որևէ վնաս պատճառելու իրենց ճիգերի մեջ, մյուսները գիտակցաբար չեն ցանկանում նկատել այդ։ Սակայն ոչ բոլորը... Այսպես, վրացական մենշևիկների պարագլուխներից մեկը՝ Գեգեչկորին, իր մահվանից քիչ առաջ՝ 1954 թվականի հունիսին ինձ գրել էր՝ «...որքա՜ն եմ ձանձրացել միշտ ձեռքս մեկնած օգնություն խնդրելուց...»։ Վրացական վտարանդիների մի այլ «ղեկավար»՝ Կեդիան 1954 թվականին իր կյանքին վերջ տվեց դուրս նետվելով պատուհանից։ Հակասովետական վտարանդիության մի այլ «գործիչ»՝ Ալիխան Կանտեմիրը, որը խմբագրում է «Միացյալ Կովկաս» կեղտոտ ամսաթերթիկը, վերջերս, գնահատելով վտարանդիության հեռանկարները, ինձ հետ ունեցած մի զրույցի ժամանակ հայտարարեց. «...Ապարդյուն կերպով խճճվում, չանգռում ենք և հայտնի չէ, թե ում են հարկավոր մեր մտորումները...»։

Ծանր և իրավազուրկ է կովկասյան շարքային վտարանդիների գոյությունը արտասահմանում։ Վտարանդիության պարագլուխները, որոնք արդեն վաղուց դարձել են իմպերիալիստական հետախուզությունների վարձկան գործակալներ, փորձում են խաբեությամբ ներգրավել նրանց այս կամ այն վտարանդիական կազմակերպության մեջ, որն զբաղվում է հետախուզությամբ հօգուտ ԱՄՆ-ի կամ Անգլիայի, և այդպիսով հարկադրել, որ նրանք աշխատեն ընդդեմ իրենց հայրենիքի, ընդդեմ իրենց ժողովրդի։

Սակայն այդ բանը օրեցօր ավելի ու ավելի է դժվարանում, շարքային վտարանդիների մեծ մասը շատ լավ է հասկանում, որ դրանից իրենց համար ոչ մի լավ բան չի ստացվի...

Ինձ լիակատար հաշիվ տալով ՍՍՌՄ-ի դեմ իմ կատարած ծանր հանցագործություններում և չցանկանալով այլևս կապել իմ ճակատագիրը վտարանդիության վերջնականապես սնանկացած վերնախավի հետ, ես, երկար ու զգաստ խորհրդածությունից հետո, որոշեցի խզել իմ կապերը վտարանդիական շրջաններից և խնդրել Սովետական կառավարությանը՝ ինձ հնարավորություն տալ իմ ժողովրդի մեջ ազնիվ աշխատանքով քավել իմ հանցանքը հայրենիքի հանդեպ։

(«Զարյա Վոստոկա», 9 դեկտեմբերի)